

da, esgarrapada grossa': «En Boc --- s'acostà an es pastor y li esvergà un parell de bufetades amb tota la força; s'abraonaren tot d'una y lluitaren una estona --- en el moment d'anar-los a separar --- en Boc tot enrabiat, s'aixugava amb la mànega del marioello la sanc de les rapinyades que tenia per la cara», JnRos-selló (*Manyoc*, 153).

Quant a la variant moderna *rampinyar*, *-inya*, és cosa més vulgar, o millor netament rústica, i peculiar sobretot de la pagesia del català central. Des de jove ho havia sentit bastant pel Maresme i en les comarques entorn de Bna. (1912), sense assegurar que no es pugui sentir en el mateix cap-i-casal. El *DAG* dona «*rampinyar*. fer petits robatoris, furtar en petit» com a propi de la PnaVic. En to més pagesívol se sent també, parlant de les aus de presa: «aquest ocell és una àguila de *rampinya*» Prat de Llobregat (1932), «també hi veureu ocells de *rampinya*» Vidrà, i semblantment a La Vola (1953) La *-m*-adventícia és deguda en part, certament, a propagació de l'altra nasal, però no hi ha dubte que la balança li ha vingut de la paronímia amb *rampinar* 'recollir amb el rasclé', que tan fort paper fa al costat del nostre mot en la vida i la fraseologia dels pagesos del NE, *rampinaire* 'lladregot' que Moll ja recollia com a emp en *AORBB* III, 53; veg *rampí* (*RAMPA*) I ja fotografiat en el llenguatge del mesquí hiscndat comarcal per l'observació de NOLLER: «va ficar-se --- a la vinya --- i n'eixí --- amb un manyoc de redoltes. —Aquesta afició a la *rampinya* —exclamà 'l notari --- —Res d'això: és el temps d'aixarmenar» (*L'Escanya-pobres*, 19 4f.).

DERIV: *Rapinyador*. *Rapinyaire*. *Rapinyell*: «Gentil son poltro escumejant aplanà; / quan no pot més, per adreçar-se 'l cingle ['quan la cinglera es fa més rosta'] / lo dexa a l'escuder que l'acompanya, / y pel camí d'isarts lliure no'n puja, / y per los grenys com *rapinyell* s'arrapa, / vers hon blanquegen los mantells estesos, / tofes de neu sens trepitjar encara», *Camgò* II, v. 120: no és 'esquirol', com es preguntava el *DAG*, sinó una espècie de pigot formiguer, diu *AlcM* (*Certhia familiaris*) que s'enfila pels troncs amunt a menjar-se les formigues: ço que explica bé, alhora, la metàfora verdagueriana i la derivació de *rapinyar* *Rapinyer* [*DAG*]. *Rapinyera*

Rapissar, *rapisser* (i *rapissaire*) no recollits en els diccionaris del S. XIX ni en el *Diccionari Ortogràfic*, però sí molt des de les primeres obres de Josep Carner i Carles Riba¹ (cf. formacions com *capissar* per 'capir, comprendre'): degué haver-hi sobretot modificació de *rapaceria* (derivat de *rapaç*, *rapacitat*) sota la influència de *pastisseria*/*pastisser*/*pastar*, de *peguissar*/*pègar*, o, en general, *fugissar*, *batussar*, segons l'analogia de *lleyissar*/*lleyassar*/*lleyater*, *panisser*, *pastisser* etc. *Rapota* *Rapotus* [Belv, Lab]. *Rapissos* 'colitxos' (*BDC* XVII, 14), i mall. *rapitxos* (moss?), probablement a base de la idea de 'menudalla, cosetes arreplegades'.

DERIV directes de *rapere*: *Rapaç*. pres del ll. *rapax*, *-acis*, 'que tendeix a rapinyar'. En autòps val. del S. XV apareix sovint aplicat a homes vils, amb matís no gaire

diferent del del cast ant. *RAPAZ* (*DCEC/DECH*), i ja en alguna versió de la *Cròn* del Cerimoniós, i en un passatge d'Eiximenis (potsar dels apresos en la seva vida valenciana) «pagès, vilà, desconexent, trua, as-nàs, vil, levats d'aquí e agranats-me l'estable, e ense-llats lo rocí, e torcats-li bé los peus, En *rapaç*, fema-ter, arlot, e seguits-me ---» (*DAG*.) Sovint en StVi-centF: «En la casa del rey la esclava no pot fer cavallers: doncs, lo rey no n pot fer? --- ço que los *rapaços* poden fer, que no u pot fer lo rey? Los elements són *rapaços* de Déu: la terra, l'aygua, l'ayre, lo foc ---», *Serm* (1, 16 4); de nou *Quar*, 289.156; i veg-ne més en *AlcM* També una vegada en Ausiàs (LXXX, 7) «He fet senyor del seny a mon voler, / vehent Amor de mon seny mal servit: / *rapaç* l'e fet, e Déu a part jaquit, / e són setz' anys que lo guardó esper. / Amor, Amor, poc és vostre poder!» *Rapacitat* [fi S xv, R. de Corella] *Rapaçot* *Rapacera*; *rapaceria* *Rapacenc*.

Rapie [-to, Belv], ll *raptus*; *raptor* [Belv.]; d'on el derivat cat. *raptar*

El mateix *RAPERE* apareix algun cop en Llull, en forma d'evolució hereditària, *rabit* en el sentit d'extàtic (en general cat ant *arrapar*, V. *RAPAR*): «Con Blanquerna --- s'esforçà de --- contemplar Déu --- los ulls de Blanquerna foren en plors, e son cor en devoció e en caritat, e tan altament fo *rabit* Blanquerna en sa oració, que no sentí fam ni set ni passió ---», *Blanq* I, 265 2 Més sovint, sota la influència del català arcaic i oc. *raubar* 'robar', apareix això convertit en *raubir* (cf. *eixerovit* variant d'*eixeribit* en *EIXERIT*, vol. III, 252a35ss.); oc. ant. *raubir* i *rabir* 'rapar' en el *Libro de Alex* lleon-arag. del S XIII

Una altra forma descendent del ll. *RAPAX*, *-ACIS*, amb tractament popular de la *-p*-, fou *llop rabaç*, que es relaciona de prop amb el cast i port antiquats *lobo rabaz*, *lladrobaz* < *llobrabaz* (*DECH*, s. v. *RAPAZ*, IV, 778a48-53, i n 9) «que aquell que Déus ha posat en pare e regidor e jutge de son poble, sie tiran, enemic e *lop rabat* (var ms. *lop robot*, *lop rapat*), e falsari, dissipador e ladre públic, e robador e destructor del seu poble», Eiximenis, *Dones*, cap. 210, f° 149r2; «e què doncs podia fer aquesta? Certes no res Per ventura diràs que t podia donar la noblesa que no té --- mas --- bé saps no és per los senadors dada autoritat a tota cosa impertinent, ni jamés la darien als *rabats* lops del linatge noble del qual ella davalla», *Corbatxo* (*BDLC* XVII, 118), «axí com a lops *rabats* qui degolen e roben», *Hist del Cavaller Tuglat* (fi S XIV), *CoDoACA* XII, 99 6; «hauveu deliberat de voler toltre les dues filles al pobre cavaller, lo qual --- creya que vós fósseu un rey e no un *lop rabat*», *Decam* x, § 6, 577.8f. (trad. *lupo rapace*) Hi hagué substitució de *-atz* per *-at*, com en *aviat* *VIVACIUS*, *malvat* *MALEFATIUS*

De *RAPERE* és derivat el ll. *rapidus* id, pròpiament 'arrabassat, arravatat' [1647, *DTo*]; *rapiditat* [Lacavalleria], *rapidesa* [-dès, Lacav] Hi hagué un duplicat en forma fonètica hereditària, amb el sentit de 'aigua corrent', 'pendent' rost', i que degué ser primer *ràbeu*, *ràbea*, però que en aquesta forma no s'ha